

Prikaz slučajeva kršenja osnovnih ljudskih prava u Srbiji

5. septembar - 18. septembar 2025. godine

Sloboda izražavanja

Napadi i pritisci na novinare/ke

Novinarka agencije Beta napadnuta je u Leskovcu prilikom izveštavanja sa protesta, kada se muškarac zaleteo na nju biciklom. Urednik portala N2 navodi da ga je u Čačku napao vlasnik prorežimskog portala Glas zapadne Srbije. Zbog ozbiljnosti pretnji kojima su redovno izloženi, autori i voditelji emisije Mentalno razgibavanje preselili su se u Sloveniju odakle sada emituju svoju emisiju. Pretnje smrću upućene televiziji N1 intenzivirale su se u danima nakon što su izveštavali sa protesta u Novom Sadu. Među drugim napadima u digitalnoj sferi zabeleženo je i hakovanje jutjub kanala novinara Nenada Kulačina i Marka Vidojkovića. Novinarska profesija u Srbiji postala je jedna od najugroženijih, a to je posledica atmosfere napada i pretnji za koju je najodgovornija vlast koja redovno targetira medije.

Zabranjena tribina

Tribina na kojoj je trebalo da govori studentkinja Nikolina Sinđelić, koja je pretrpela nasilje od strane komandanta JZO Marka Krička, otkazana je odlukom direktorke Doma kulture "Studentski grad". Otkazivanje tribine, bez osnovanog razloga, još jedan je pokušaj sprečavanja studentkinje da govori o nasilju koje je pretrpela prilikom privođenja. Policijska brutalnost nad građanima/kama i studentima/kinjama dostigla je vrhunac ovog leta kada su u sukobima zabeleženi brojni primeri brutalnog prebijanja građana/ki koji nisu pružali nikakav vid otpora.

Pritisci na građane/ke zbog učešća u protestima

Policija je upala u dom aktiviste iz Gadžinog Hana i skinula transparent krvave šake na njegovoj kući u danu u kom je održan skup predstavnika lokalne vlasti sa pojedinim ministrima povodom Dana zastave. Nepoznata lica oskrnavila su kuću aktivistkinje iz Odžaka, a vandalizovan je i kafić sina jednog poljoprivrednika koji je učestvovao na protestu u Novom Sadu. Sve ovo je deo opšte kampanje zastrašivanja i kažnjavanja građana/ki zbog učešća u protestima.

Pritisци na nastavnike/ce, profesore/ke i studente/kinje

Novi pritisci nad akademskom zajednicom i prosvetnim radnicima zabeleženi su na početku školske i pred početak akademske godine. Pred sudom je saslušana još jedna rektorka. Rektorka Univerziteta umetnosti saslušana je pred Prekršajnim sudom povodom prijave prosvetne inspekcije, a zbog neodržavanja nastave. Akademski zajednica tumači ovo kao nastavak pritisaka koji se sprovodi nad rektorima i dekanima koji su podržali studentske proteste i blokade. Trenutak u kojem prijave i saslušanja dolaze jasna je pretnja svim zaposlenima na Univerzitetima i fakultetima šta će im se desiti ukoliko nastave da pružaju podršku studentskom pokretu. Direktne pretnje smrću upućene su profesorima Filozofskog fakulteta u Novom Sadu Dinku Gruhonjiću i Smiljani Milinkov. Obe pretnje stigle su na adresu fakulteta, a svega dan nakon što su pretnje upućene profesoru i novinaru Gruhonjiću, Ana Brnabić ga je javno optužila da on navodni širi glasine o upotrebi CN gas-a. Ovo govori o načinu na koji javni funkcioneri doprinose targetiranju i kampanjama zastrašivanja usmerenih protiv onih koji iznose svoje kritičke stavove javno. Prema saopštenju Akademske mreže Slobodan univerzitet Novi Sad pripadnik Interventne jedinice policije ušao je na Filozofski fakultet 9. septembra, iako za to nije imao dozvolu dekana. Ovo je grubo kršenje akademskih sloboda zagwarantovanih zakonima. Tehnološki fakultet takođe u Novom Sadu bio je na meti vandala. Nastavili su se i politički motivisani otkazi koji se sprovode u osnovnim i srednjim školama. 15 profesora je dobilo otkaz u niškoj gimnaziji, suspendovana je profesorka Pete beogradske gimnazije, smenjen je direktor jedne osnovne škole u Beogradu, i razrešen je školski odbor Srednje škole "Vazduhoplovna akademija".

Sloboda okupljanja

Građani legitimisani na protestima

Gotovi svi građani/ke Novog Beograda, koji su se okupili na protestu "Dođi i ponesi svoje đubre", njih 30-ak, legitimisani su od strane pripadnika policije u civilu. Legitimisani su i meštani naselja u Kragujevcu prilikom pokušaja blokade pruge. Građani su se okupili u znak protesta zbog uklanjanja pružnog prelaza, ali je skup onemogućen od strane policije. Prijave, prekršajne i krivične, kojima su izloženi oni koji protestuju ograničavaju slobodu okupljanja i imaju za cilj potiskivanje građanske participacije u društveno-političkom životu.

Opasan gas upotrebljen na protestu?

Studenti Prirodno-matematičkog fakulteta u Novom Sadu obavili su laboratorijsku analizu na ostacima čaura od suzavca pronađenih u kampusu nakon 5. septembra koja je pokazala da je tom prilikom policija koristila strogo zabranjeni i opasni CN gas. MUP je demantovao tu informaciju i saopštio da ne poseduju i da nisu koristili CN gas, međutim setimo se da su isto tako prvobitno demantovali da poseduju i zvučni top. Efekti upotrebe ovog gasa na zdravlje izloženih su jako opasni. Brojni građani/ke koji su učestvovali na protestu svedočili su o posledicama poput: problema sa disanjem, opekotinama na telu, curenje iz nosa, grebanje u grlu, suženje očiju. Na protestu 5. septembra snimljen je i trenutak kada se grupi policajaca složilo od bačenog suzavca. Domaće institucije do sada nisu reagovala u slučajevima ugrožene bezbednosti građana, te se ni ovom prilikom ne očekuje pokretanje postupaka za utvrđivanje odgovornosti za potencijalnu upotrebu ovog toksičnog gasa, čija je upotreba i posedovanje od strane policije zabranjena zakonom.

Nasilje policije u Novom Sadu

Nakon što je policija na protestu u Novom Sadu 1. septembra, bez ikakvog povoda počela da napada i juri građane/ke nakon komemorativne šetnje i kasnijeg skupa ispred Fakulteta sporta i fizičke edukacije, građani/ke su se okupili 5. septembra na još jednom protestu, ovoga puta protiv grubog narušavanja autonomije univerziteta. Tenzije su naročito bile visoke ispred Filozofskog fakulteta, koji je danima bio okupiran od strane dekana i pripadnika policije. U jednom trenutku došlo je do guranja sa pripadnicima žandarmerije nakon čega započinje intervencija policije usmerena protiv svih koji su se te večeri zatekli na protestu u Novom Sadu. Policija je bacila suzavac i šok bombe i potom širom grada jurila i hapsila građane koji nisu učestvovali ni u kakvim nasilnim napadima na policiju. Od ogromne količine bačenog suzavca slošilo se i grupi policajaca. Napadnuti su studenti, građani, novinari. U intervenciji policije povređen je stariji sugrađanin, nakon što ga je policajac gurnuo, a onda je stariji čovek pao i udario glavom o ivičnjak. Čoveku je tom prilikom slomljen lakat, a žali se i na bolove u rebrima. Policijskoj brutalnosti svedočila je i Aleksandra Božić, koja je uhapšena na protestu nakon što je bila u grupi ljudi opkoljenih od strane policije. Policajci su potom naterali grupu ljudi da leži na zemlji gotovo sat vremena, a Aleksandri je tom prilikom i pozlilo, ali su policajci zabranili da joj bude pružena medicinska pomoć. Među onima koji su naterani da leže na zemlji bila je i novinarka Vremena. Ona je više puta istakla da je novinarka, na šta pripadnici policije nisu reagovali. Puštena je nakon 15 minuta ležanja na zemlji. Ostali su privedeni u policijsku stanicu u kojoj su Aleksandra Božić i jedna studentkinja Medicinskog fakulteta bile izložene ponižavajućem postupanju kada im je naloženo da se skinu gole, iako je takva procedura predviđena samo u slučaju izvršenja teških krivičnih dela. Prema podacima MUP-a, te večeri privedeno je 42 lica, među kojima su i studenti. Na protestu je napadnut i novinar portala O21, koji se prilikom bežanja od policije sapleo, a onda ga je jedan od policajaca šutnuo dok je novinar ležao na zemlji. Policija je ometala uključenje ekološkog aktiviste Zlatka Kokanovića u program televizije N1 pa su u ga u jednom trenutku i nasilno vukli. Još jedna uznemirujuća intervencija policije je te večeri zabeležena i u zgradi Rektorata. Naime, policija je zajedno sa rektorom novosadskog Univerziteta (koji je potpisnik podrške listi Aleksandra Vučića) došla u Univerzitetski kampus i nasilno ugarala ljudi koji su se tu sakrili nakon početka opsežne intervencije policije u prostorije Rektorata. Policija je nasilno onemogućavala studentima i građanima da snimaju, a ova svojevrsna talačka kriza potrajala je neko vreme. Policija je nakon toga ostala u zgradi Rektorata gde se još uvek nalaze. Pripadnici žandarmerije pokušali su da upadnu i u zgradu Prirodno-matematičkog fakulteta, ali im to nije dozvolio dekan fakulteta. Brutalno postupanje policije jasan je znak da vlast i dalje, posle 10 meseci protesta nema nameru da prekine sa represivnim mehanizmima očuvanja svoje pozicije na vlasti i gušenja građanskog nezadovoljstva.

Intervencija policije i hapšenja građana na kontra-skupovima

Policija u Kosjeriću intervenisala je i sprečila kontra-skup građana/ki koji su se okupili u znak protesta protiv skupa pristalica vladajuće stranke. Policija je tom prilikom privela 7 osoba, od kojih se 6 trenutno nalazi u kućnom pritvoru, a jedna osoba je puštena. Policija je intervenisala i na više lokacija u Beogradu gde je potisnula okupljene građane i tom prilikom privela je jednog čoveka. Hapšenja mirnih građana zabeležena su i u Zrenjaninu. U Kraljevu je muškarac iz grupe pristalica vladajuće stranke napao učesnika kontra skupa, a stariji muškarac, takođe na skupu SNS-a, verbalno je napao novinarku, međutim policija nije preduzela nikakve mere protiv njih. Spontana mirna okupljanja su prema domaćim propisima i zakonima dozvoljena, te je ovakva reakcija policije samo pokazatelj selektivnog postupanja. Tokom leta svedočili smo nasilnim kontra-skupovima koje su pristalice vladajućeg režima organizovale i kada su napadali građane/ke pirotehničkim sredstvima, ali policija ovakve skupove nije sprečavala, već ih je čak otvoreno štitila. Dvostruki aršini u postupanju policije zabeleženi su i nakon protesta poljoprivrednika u Novom Sadu, kada je uhapšeno trojica poljoprivrednika koji su se suprotstavili muškarcu koji je pokušavao da isprovocira okupljene. Ovaj muškarac ranije je viđen na protestima kako provocira učesnike, jednom prilikom verbalno je napao majku mladića stradalog u padu nadstrešnice, takođe je fizički napao i prevoznika Jaćimovića, a ometao je i novinarske ekipe u izveštavanju.

hapšenja i/ili privođenja*

U POSMATRANOM PERIODU

 NOVI SAD: 45

 KRAGUJEVAC: 1

 KOSJERIĆ: 7

 BEOGRAD: 1

 ZRENJANIN: 3

 BAČKA PALANKA: 2

 GADŽIN HAN: 1

UKUPAN BROJ 60 UHAPŠENIH I PRIVEDENIH

*Ovaj deo izveštaja odosi se na građane/ke i aktiviste/kinje koji su uhapšeni ili privedeni na javnim skupovima ili zbog izjava u javnosti ili objava na društvenim mrežama a u kojima iznose svoje kritičke stavove.